

Motion

1979/80: 795

av Nils Berndtson m. fl.

om upphävande av bestämmelserna om tingspredikan

Domstolar och domare har av allmänheten traditionellt uppfattats som organ för att kväsa och bestraffa dem som inte följt de makthavandes påbud. Sammankopplingen av domstol och kyrka, av världslig och himmelsk bestraffning, har avsett att träffa den straffade med särskild tyngd. Detta torde historiskt vara ett oomstritt faktum.

Trots reformering av lagstiftning och domstolsväsende har vissa föråldrade drag bevarats. I denna motion skall pekas på en kvarleva som fortfarande bidrar till att framställa domstolar och domare som stående över de vanliga människorna och som måste te sig stötande för många.

I rättegångsbalken RP 10 § står bl. a.:

Bestämmelse i kyrkolagen eller särskild lag eller författning om gudstjänst vid allmän domstol lände till efterrättelse. Med ändring av vad i 2:13 KyrkoL och [2:3 RB] stadgas om gudstjänst vid häradsting, är förordnat, att vid underdomstol [å landet] skall endast å det lagtima ting, som först på året infaller, innan rätten till domsäte träder, gudstjänst förrättas. KF 19 juli 1872.

Tingspredikan bör hållas i rätt tid om morgonen i kyrkan; men är denna över en fjärdingsväg avlägsen, må predikan ske på själva tingstaden; och bör såväl domaren själv som nämnden densamma från begynnelsen till änden bevista.

Vid hovrätt förrättas gudstjänst vid vårsessionens början och vid [rådhusrätt] vid början av varje år.

Kyrkolagen 2:13 har följande lydelse.

KL kap. 2. Om predikan och gudstjänstens ordentliga förrättande.

§ 13. Så ofta (lagmans- och) häradsting infalla, skall prästen om morgonen, förrän rätten sig sätter, hålla gudstjänst med sång och böner samt någon tjänlig texts förklaring, som giver anledning till att betänka det verkets viktighet, som företagas skall; förmanande såväl dem, som i rätten sitta, som dem, vilka för rätten komma skola, kristligen och tillbörligen att förhålla sig och bedja Gud om upplysning och välsignelse. Vilket allt sker i kyrkan, om hon så nära är, eller, där hon avlägsen är, på själva tingstaden. I städerna, varest rätterna sitta hela året om, kan sådant vid årets begynnelse förrättas i huvudkyrkan, men vid Våra hovrätter sker det i begynnelsen (av sessionerna), då presidenten och samtliga rättens ledamöter böra träda upp i kyrkan och jämte avhörandet av en till verket lämpad predikan åkalla Gud om nåd och bistånd.

Till yttermera visso finns också en speciell gudstjänstordning för rättegångsgudstjänst. Följande avsnitt ur en bön kan vara belysande.

Led dem du betrott med domarens ansvarsfulla kall, så att de själva ställa sig under ditt ords dom och utan människofruktan, med oväld och plikttrohet, skipar lag och rätt.

Väck samvetet hos dem som förbrutit sig så att de icke förhärda sina hjärtan, utan uppriktigt bekänna den orätt de övat. Låt straffet lända den skyldige till bättring, samhället till skydd och oss alla till varning och lärdom.

Respekt för människor som bekänner sig till olika religioner liksom för ateister är viktig från demokratisk synpunkt. Inte minst den omfattande invandringen till Sverige understryker vikten av tolerans och respekt i religionsfrågor. Mot denna bakgrund ter sig bestämmelserna för rättegångsgudstjänst både otidsenliga och stötande.

Att i Sverige år 1980 kräva att domare och nämndemän fortfarande skall följa stadganden från 1872 i dessa avseenden är orimligt. Enligt rättegångsbalken bör såväl domare som nämnd bevista tingspredikan "från begynnelsen till änden". Gudstjänstordningen framställer domaren som en högre makts företrädare. Den predikar straffets betydelse i en tid när man i samhället i övrigt säger sig vilja verka för kriminalvård.

Vid vissa domstolar tillämpas de gamla reglerna. Vid andra har en uppluckring skett. Tingspredikan eller rättegångsgudstjänst ses ibland som ett tillfälle för domstolens personal att komma samman. Detta naturliga behov bör dock kunna tillgodoses på annat sätt. En sådan samling kan ges skiftande innehåll och bör inte vara bunden till en gudstjänstordning.

Med hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om upphävande av rättegångsbalken RP 10 § och däri angivna stadganden.

Stockholm den 23 januari 1980

NILS BERNDTSON (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

MARIE-ANN JOHANSSON (vpk)

HANS PETERSSON (vpk)

i Hallstahammar

JÖRN SVENSSON (vpk)

PER ISRAELSSON (vpk)